
Gelişimsel Oyun Terapisinin Okul Öncesi Dönemde Kullanımı¹

Üstün Zekâlılar Eğitimi ve
Yaratıcılık Dergisi, Ağustos,
6(2), 65-73

<http://jgedc.org>

Genç Bilge Yayıncılık Ltd. Şti. ©

<http://gencbilgeyayincilik.com>

İlknur KÜÇÜK ŞAHİN² ve Hasan Said TORTOP³

Makale Alış: 21 Mayıs 2019 **Makale Kabul:** 9 Haziran 2019

Öz

Bu çalışmanın amacı, Gelişimsel Oyun Terapisinin okul öncesi dönemde dil ve sosyal gelişim problemi olan çocuklar üzerindeki etkisinin ebeveyn ve öğretmen değerlendirmeleri de dahil edilerek incelemektir. Dil ve sosyal gelişim problemlerinin sağaltımında çocukları en iyi anlama yolu olarak kullanılan oyundan yararlanan oyun terapisi, Türkiye’de henüz yeni kullanılan bir yöntem olarak bilinmektedir. Bu nedendir ki oyun terapisi alanında yapılmış olan çalışmalar sınırlı sayıda olmakta birlikte gelişimsel oyun terapisinin çocukta dil ve sosyal gelişim düzeyine etkisinin incelenmesi bakımından da bu çalışma özgündür. Aynı zamanda araştırmanın dil gelişimi, sosyal gelişim ve gelişimsel oyun terapisi konusundaki diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Derleme olarak hazırlanan bu çalışmada gelişimsel oyun terapisinin dil ve sosyal gelişimiyle ilgili olarak yapılmış araştırmalar incelenerek bir araya getirilmiştir. Elde edilen bulgular, dil ve sosyal gelişim problemi yaşayan çocuklar üzerinde gelişimsel oyun terapisinin etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Oyun Terapisi, Gelişimsel Oyun Terapisi, Dil Gelişimi, Sosyal Gelişim

---

¹ Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinin bir kısmıdır.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-mail: ilknurkckshn@gmail.com

³ Doç. Dr., Müdür, Genç Bilge Danışmanlık, İstanbul, Türkiye. E-mail: gencbilgedanismanlik@gmail.com

---

Investigation of the Effects of Developmental Play Therapy

Journal of Gifted Education
and Creativity, August, 6(2),
65-73.

<http://jgedc.org>

© Genç Bilge Publishing Ltd. Co.
<http://gençbilgeyayincilik.com>

İlknur KÜÇÜK ŞAHİN⁴ and Hasan Said TORTOP⁵

Received: 21 May 2019 Accepted: 9 July 2019

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of Developmental Play Therapy on children with language and social development problems in early childhood period by including parent and teacher assessments. Play therapy, which uses play as the best way to understand children in the treatment of language and social development problems, is yet used a method known as new In Turkey. Therefore, there are limited number of studies conducted in the area of play therapy, but this study is unique in terms of examining the effect of developmental play therapy on language and social development in children. It is also thought that the research will contribute to other studies on language development, social development and developmental play therapy. In this study prepared as a compilation, the researches about the language and social development of developmental play therapy were examined and brought together. The findings showed that developmental play therapy was effective on children with language and social development problems.

Key Words:

play therapy, developmental play therapy, language development, social development

---

---

⁴ This study was partially from first author master thesis.

⁴ Master Student, İstanbul Aydın University, Social Sciences Institutes, Psychology, İstanbul, Turkey. E-mail: ilknurkckshn@gmail.com

⁵ Assoc.Prof., Director, Genç Bilge Consultancy, İstanbul, Turkey. E-mail: gençbilgedanismanlik@gmail.com

GİRİŞ

İnsanlığın var olma serüveni boyunca bir eylem olarak sürdürdüğü oyun, onun yaşamıyla beraber başlayarak hayatın her yeni döneminde değişerek, gelişerek, farklı ihtiyaçların doyurulması gereken kaynağı olarak önemini her daim korumaktadır. (Erşan, 2006; Pehlivan, 2005). Çocuk doğal, zaman zaman da yapılandırılmış bir ortamda oyun ile öğrenme ve gelişme olanağı bulmaktadır. Oyun, zihinsel, bedensel, bilişsel, dilsel, duygusal, psiko-motor ve sosyal gelişim alanlarının tümünü desteklemektedir. Bu nedenle oyun, okul öncesi dönemdeki çocukların en temel ihtiyaçlarından biridir (Kandır, 2003). Oyunun temel alındığı Oyun Terapisi de sistemli bir modelin eğitimi uzmanlarca danışanların problem davranışlarını çözümlemelerine yardımcı olmak amacıyla, oyunun iyileştirici gücünden de yararlanarak çocuklara uygulanan bir terapi türü olarak tanımlanmaktadır (Association for Play Therapy). Çocuklar oyun aracılığıyla huzursuzluklarını, problemlerini ortaya çıkarır, onlarla yüzleşir ve oyunun iyileştirici gücüyle de problemleri davranış üzerinde sağaltıma gider. Oyun Terapisi, benzer amaçlar içerisinde olmakla birlikte uygulama şekli olarak farklılıklar göstermiştir. Bu noktada birçok oyun terapisi yaklaşımı ortaya atılmış ve temel olarak iki ana başlık olarak ayrılmıştır. Bu yaklaşım biçimleri yönlendirmeli ve yönlendirmesiz oyun terapisi olarak belirtilmektedir (Öğretir 2008). Oyun Terapisinin alt kolu olarak bilinen Gelişimsel Oyun Terapisi yönlendirmeli olarak uygulanan terapi yaklaşımlarından biridir. Dokunmanın iyileştirici yönünün kullanıldığı bu terapi yönteminde, çocuğun kendisini fark etmesi sağlanmaktadır. Oyuncakların yerini dokunma oyunları almaktadır. (Brody Developmental Play Therapy, 1997). Çocuğun, şefkatli dokunmayla birlikte kendisini ve çevresini tanıması beklenmekte ve böylelikle çocuğun beceri ve yeteneklerini fark ederek problem çözmede başarılı olmaları ön görülmektedir. Gelişimsel Oyun Terapisi sonucunda kendini tanıyan çocuk, problemleri davranışlarını çözümlenerek yaşama dair deneyimler kazanmakta ve böylelikle daha sağlıklı temele oturmuş bir çocukluk yaşayarak, yetişkinlik sürecini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, Gelişimsel Oyun Terapisinin okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş grubu çocukların dil ve sosyal gelişim düzeylerine etkisinin incelenmesidir.

Gelişimsel Oyun Terapisi

Gelişimsel oyun terapisi (GOT), Viola Brody tarafından geliştirilmiş bir yaklaşım modelidir. Bu terapi yöntemi terapist tarafından uygulanan, oyuncak

kullanılmadan yalnızca çocukla kurulan dokunsal ilişkinin olduğu bir yöntemdir. Belirlenmiş dokunma içerikli oyunları bulunmaktadır. Buradaki terapist-çocuk ilişkisi şefkatli dokunuş ile sağlanmaktadır. Şefkatli dokunuşun terapötik iyileştirici yönüyle ilgilenmektedir (Brody, 1997). Terapistin çocuğa dokunmasıyla çocuk kendini, özünü fark eder. Kendini fark eden çocuk aynı zamanda terapistinde kendiliğini fark eder ve bu şekilde iletişim kurma gerçekleşmiş olur. Burada terapist doğrudan değil, ancak oyunların aracılığıyla çocuğa dokunmaktadır. Bu oyunlar çocuğun cinsel bölgeleri hariç vücudunun her bölgesine dokunmayı kapsamaktadır (Schwartzenberger, 2004; Brody, 1997).

Oyun Terapileri Derneği (Association for Play Therapy- API) tarafından dokunmayla ilgili olarak dokunmanın terapötik etkisinin konu olduğu birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda dokunmanın çocuğun gelişimi açısından öneminden ve terapistlerin doğru dokunma eyleminin altı çizilerek anlatılmaktadır. Terapist gerekli yazılı izinleri almalı, çocuğun ihtiyaçlarını belirlemeli, güvenli bağ kurmalı, terapide doğru bölgelere doğru şekilde dokunmalı ve tüm bunlar için gerekli süpervizyon desteğini alarak terapileri sağlıklı şekilde gerçekleştirmelidir (Association for Play Therapy, 2018).

Gelişimsel Oyun Terapisinde Dokunmanın Etkileri ve Önemi

Dokunma ve dokunulma, embriyo döneminde en ilkel haliyle başlamakta, doğumdan sonra da en yoğun haliyle devam etmektedir. Yeni doğan bebeğin duyuusal ihtiyacı içgüdüsel olarak artar ve bu ihtiyaca karşılık çocuğa bakımın geneli dokunma içerikli olmaktadır (Erkan, 1990). Dokunma Araştırmaları Enstitüsü (Touch Research Institute) araştırmalarına göre, dokunma eylemi biyokimyasal reaksiyonlara yoğun olarak neden olmaktadır. Dokunma duyusu beyinde yarattığı biyokimyasal reaksiyonlarla bir duyguda deneyimlenerek ortaya çıkar. Bu reaksiyonlar aynı zamanda üriner stres hormonlarını azaltmakta ve diğer bir yandan seretonin ve dopamin düzeylerini de arttırmaktadır. Biyokimyasal değişiklik ile depresyonun azalması sağlanmaktadır (Field, 2010).

Dokunma yoksunluğu ve kendini bilme algısıyla ilgili araştırmalara göre, dokunma eksikliğinin olması yetişkinlik döneminde yeme bozuklukları rahatsızlığı olarak görüldüğü belirtilmiştir. Aynı zamanda dokunmanın olmayıp güvenli bağlanmanın gerçekleşemediği kişilerde psikolojik problemlerin yanı sıra davranışsal problemlerinde ortaya çıktığı görüşmüştür. Perry ve Szalawitz (2012), Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk kitabında işlediği

dokunma konusuyla ilgili vakalardan birinin yeme bozukluğu gösterdiği ve bunun yetersiz bağlanma, yetersiz dokunma nedeniyle olduğu belirtilmiştir. Yaşamın devamlılığı için fiziksel açıdan insanın dokunuşu çok önemlidir. (Owen & Gillentine, 2010; Perry ve Szalowitz, 2012).

Dil Gelişimi

İnsanların kendine özgü ve birbirinden farklı iletişim aracı olarak kullandığı dilin gelişimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; kalıtım ve çevre, zekâ, cinsiyet, sağlık, doğuş sırası, kardeş sayısı, aile, konuşmaya teşvik, anne baba tutumu, sosyoekonomik düzey, anne baba öğrenim durumu şeklinde sıralanabilmektedir. Dil gelişiminde tüm bu faktörler dahilinde oyunun etkisinden söz edilmektedir. Dil ve oyun birbirleriyle doğrudan bağlantılı, sıkı bir ilişki içerisinde. Aralarındaki bu ilişki farklı alanlarda ve farklı süreçlerde gerçekleşmektedir. İlk olarak karşılıklı iletişim olarak jest veya mimikler kullanılırken bu sayede ilk sözcükler gözlemlenir daha sonra sözcüklerin birleştirilmesi aşamasına geçilerek, oyun ile sözcükler şemalarla birleştirilerek kullanılmaya başlanmaktadır. Taklit oyunları ile çocuğun dildeki üretimi artmaktadır. Çocuklar dili, oynadıkları oyunları geliştirmek amacıyla kullanmaktadırlar. Yawkey ve Hrcir (1982), oyunun iletişimle olan bağlantısıyla çocukların sözel dil becerilerinin geliştiğini belirtmektedir. Gelişimin alanlarının tümüyle ilişkisi olan dilin gelişiminde çocuğa yardımcı olacak etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu etkinlikler kelime, parmak oyunları, hikâye ve resimler hakkında konuşma ortamları sunma, drama çalışmaları yapma, müzik dinletisi vb. şeklinde çoğaltıla bilinir. Çocuğun dil gelişiminin kritik evresi okul öncesi yıllardır ve bu nedenle çocuğa uygun öğrenme ortamı hazırlamak, etkinlikler sunmak gerekmektedir. Aynı zamanda biyososyal ve kültürel olarak dezavantajlı olan çocuklar için dil gelişimi konusunda fırsat eşitliği sağlamak adına yardım edilmelidir (Senemoğlu, 2006).

Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim, bireylerin doğup yaşamlarını idame ettirdikleri toplumda çevrelerindeki diğer bireylerle hayat boyu olumlu ilişkiler içerisinde olmasını sağlayan bir süreçtir (Çağdaş ve Seçer, 2005). Sosyal gelişim, bireyin tüm yaşantısını kapsamakta ve bireyin yaşamı boyunca devam etmektedir. Buna karşın sürece hazırlık amacıyla bireyin doğuştan getirdiği birtakım donanımlara sahip olarak doğduğu bilinmektedir (Yavuzer, 2016). Bireyin

yaşamının ilk sosyal davranışı annelerine olan bağılıklarıdır. Uyum sağlama noktasında bağılılık durumu önem taşımaktadır. Bebek büyümeye başladığında anneye olan bağılılığı da kopmaya başlayacak, çevresini araştırmak isteyen bebek oraya yönelecektir ve böylelikle ilk sosyal davranışı gerçekleşecektir (Unutkan,1998). Çocuğun sosyal gelişimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; aile, kardeş ilişkileri, beklentiler, arkadaşlık ilişkileri, bağımlılık, saldırganlık vb. durumlar olarak belirtilebilmektedir. Bu noktada tüm faktörler dahil edilerek, sosyalleşme yetisi gelişmiş bireylerin çevrelerindeki diğer insanlarla herhangi bir problem yaşamadan birlikte yaşayabildiği, sosyalleşme yetisi gelişmemiş bireylerin ise birlikte yaşadığı insanlarla sağlıklı ilişkiler kuramadığı, arkadaşları tarafından reddedildiği ve akademik açıdan başarısız bireyler oldukları bilinmektedir. Bu çocuklar daha sonraki yaşlarında kaynağı sosyal ve duygusal yetersizlik olan birçok problemle karşılaşabilmektedirler (Binbaşoğlu,1992; Knight ve Hugbhes,1995). Bu noktada okul öncesi dönem, gelişimde kalıcı etkilerin olması ve sürecin hızlı ilerlemesinden dolayı kritik öneme sahiptir. Erikson'a göre, okul öncesi dönemdeki uygun ve sağlıklı çevresel etmenler çocukta kendine güven, özerklik, girişimcilik bağımsızlık vb. kişilik gelişimlerini olumlu olarak etkilemekte, duygu kazanımlarını sağlamakta, yaşamın tüm süreçlerine yön vermektedir. Sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerdeki olgunlaşmayla çocuklar arasındaki sosyal iletişim artmaktadır. Bu noktada oyunun etkisi oldukça büyüktür. Oyun paylaşımın gerektiği, iş birliğinin önemli olduğu bir etkinlik olarak sosyal ilişkiyi çeşitlendirerek şekillendirmektedir. Çocuklar oyun ile birbirlerine daha yakın ilişkiler gerçekleştirmektedirler. (Gander ve Gandiner, 2001; Gülay,2009).

SONUÇ

Oyun Terapisi, çocuğun ruh sağlığında olumlu olarak etkin olduğu kabul edilmiş ve bununla birlikte son dönemlerde kullanımı hızla yaygınlaşmış olan bir terapi türüdür. Oyunun bir araç olarak kullanıldığı bu terapi, çocuğun sağaltım sürecini olumlu yönde etkileyerek desteklemektedir. Oyunla terapinin bir başka yaklaşım biçimi olan Gelişimsel Oyun Terapisi ise henüz yeni kullanılan bir terapi yöntemi olmakla birlikte alanında çok az çalışma yapılmıştır (Çelik, 2017).

Gelişimsel Oyun Terapisinin okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş grubu dil ve sosyal gelişim yetersizliği yaşayan çocuklar üzerinde etkisinin incelendiği bu çalışmada, 8'i deney, 7'si kontrol olmak üzere toplamda 15 denek

kullanılmıştır. Deney grubundaki çocuklara her biri 40 dakika süren, haftada bir kez olmak üzere toplamda 12 seans boyunca, alanında bir uzman terapist ile birlikte Gelişimsel Oyun Terapisi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan tüm çocukların ebeveynlerine ve öğretmenlerine terapi öncesinde ve sonrasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE) ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 (SCBE-30) ölçekleri cevaplandırılmıştır. Bu ölçeklerden elde edilen puanlar neticesinde de gelişimsel oyun terapisinin istatistiksel olarak etkinliği ölçülmüştür. Araştırma hipotezlerinde, Gelişimsel Oyun Terapisinin okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş grubu dil ve sosyal gelişim yetersizliği yaşayan çocuklar üzerinde olumlu yönde etkili olacağı öngörülmüştür. Araştırma sonunda hipotezler doğrulanmıştır.

Ülkemizde, Gelişimsel Oyun Terapisi yönteminin kullanılarak yapıldığı iki çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan ilki Kırış (2016) tarafından yapılan, çocuk evlerinde kalmakta olan 6-12 yaş grubu çocukların davranış problemlerine Gelişimsel Oyun Terapisinin etkisinin incelendiği çalışmadır. Bu çalışma neticesinde Gelişimsel Oyun Terapisinin çocuklarda davranış problemleri üzerinde olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Diğer bir çalışma ise Altun (2017) tarafından yapılan Gelişimsel Oyun Terapisinin çocuk evlerinde kalmakta olan 4-8 yaş grubu çocukların yaşadıkları travma sonrasında meydana gelen duygusal streslerine etkisinin incelendiği çalışmadır. Bu çalışmanın sonucunda çocukların psikolojik sorunları ile davranışsal problemlerinin çözümünde Gelişimsel Oyun Terapisinde dokunmanın etkili bir yöntem olduğu saptanmıştır. Her iki çalışmada da pozitif bir neticeden söz edilmiştir. Araştırmalar bu çalışma sonucu ile örtüşmekte olup yine bu araştırma her iki çalışmayı da destekleyici niteliktedir. Bouillion (1974) da konuşma bozukluğu ve aynı zamanda dil gecikmesi yaşayan bir grup çocuk üzerinde oyun terapisini uygulamış ve çalışmanın sonunda çocukların konuşma yetisi üzerinde oyun terapisinin anlamlı derecede etkisinin olduğunu göstermiştir. Sezici (2013) tarafından da 4-5 yaş grubu çocukların sosyal yetkinlik ve davranış yönetimine oyun terapisinin etkisinin incelendiği çalışmada, oyun terapisinin çocuklarda sosyal, duygusal ve davranış becerilerini olumlu yönde arttırdığı sonucuna varmıştır. Gelişimsel Oyun Terapisinin dil ve sosyal gelişiminin desteklenmesi noktasında etkili olduğu söylenebilmektedir. Araştırma sonuçları bu çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Gelişimsel Oyun Terapisi dokunmaya dayalı oyunların yer aldığı terapi yöntemi olarak çalışmamızda

kullanılmış, 3-6 yaş arası okul öncesi dönem çocuklarının dil ve sosyal gelişimlerine etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre, Gelişimsel Oyun Terapisinin okul öncesi dönemdeki çocukların dil ve sosyal gelişiminde etkili bir tedavi yöntemi olduğu saptanmıştır.

Bu makale, gelişimsel oyun terapisiyle ilgili olarak yapılacak çalışmalara fikir verebilir. Bu noktada gelişimsel oyun terapisiyle ilgili olarak çalışmaların arttırılması önemlidir.

Gelişimsel oyun terapisinin etkililiğinin belirlenmesi, desteklenmesi için alanda daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Altun, K. (2017). Gelişimsel Oyun Terapisinin Çocuk Evlerinde Kalmakta Olan 4-8 Yaş Grubu Çocukların Travma Sonrası Duygusal Streslerine Olan Etkileri, Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Association For Play Therapy. (2012). Paper on Touch Clinical, Professional & Ethical Issues.
- Association For Play Therapy. (2018). 2018 tarihinde adresinden alındı; <http://www.a4pt.org/ps.playtherapy.cfm?ID=1158>
- Binbaşıoğlu, C. (1992). Eğitim Psikolojisi. Sekizinci Baskı. Ankara.
- Bouillion, K. (1974). The comparative efficacy of nondirective group play therapy with preschool, speech or language delayed children. Doctoral dissertation, Texas Tech University, Dissertation Abstracts International, 35, 495.
- Brody, V. (1997). The Dialogue Of Touch: Developmental Play Therapy. London: Jason
- Çağdaş, A., Seçer, Z. (2005). Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlaki Gelişim. (Ed.: Ramazan ARI) Yayın No:1 Konya: S. Ü M.E.F. Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Çelik, M. (2017). Deneyimsel Oyun Terapisinin Çocuk Evlerinde Kalmakta Olan 3-10 Yaş Grubu Çocukların Çocukluk Çağı Travma Sonrası Duygusal Stres Düzeyine Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Erkan, F. (1990). Kriminolojide Çocuğun Psiko-sosyal Gelişimi Açısından Dokunmanın Önemi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 145-151.
- Erşan, Ş. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubundaki çocukların oyun ve çalışma (iş) ile ilgili algılarının incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Field, T. (2010). Touch for socioemotional and physical well-being: A review. *Developmental Review*, 367-383.
- Gander, M.J, Gardiner, H.W. (2001). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Çev. Ali Dönmez, Nermin Çelen, Bekir Onur. İmge Kitabevi. Dördüncü Baskı Ankara.
- Gülây, H. (2009). Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 22, 82-93
- http://www.epo.hacettepe.edu.tr/eleman/nuray_hoca/makaleler/di_onem.htm
- <http://www.playtherapyseminars.com/Articles/Details/10000> adresinden alındı
- Kandır, A. (2003). Çocuğum Büyüyor. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

- Kırış, B.F. (2016). Gelişimsel Oyun Terapisinin Çocuk Evlerinde Kalmakta Olan 6-12 Yaş Grubu Çocukların Davranış Problemlerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Knight, B. A., HUGHIES, D. (1995). Preschool Children In The Social Development, Australian- Journal- Of- Early- Childhood. 20,2
- Owen, P. M., & Gillentine, J. (2010). Please Touch The Children: Appropriate Touch in The Primary Classroom. Early Child Development and Care, 181(6), 857-868.
- Öğretir, A.D. (2008). Oyun ve oyun terapisi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi. 22, 94-100
- Pehlivan, H. (2005). Oyun ve Öğrenme. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Perry, B., & Szalavitz, M. (2012). Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk. İstanbul: Okyanus Yayınları
- Schwartzenberger, K. (2004). Developmental Play Therapy. Aralık, 2018 tarihinde
- Senemoğlu, N. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Dilin Önemi
- Sezici E. (2013). Okul Öncesi Çocuklarda Oyun Terapisinin Sosyal Yetkinlik ve Davranış Yönetimine Etkisi, İstanbul, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Unutkan, Ö. P. (1998). 5-6 Yaş Grubu Aile Katılımlı Sosyalleşme Programı Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuzer H. (2016). Çocuk Psikolojisi, 39. Baskı. Remzi Kitabevi A.Ş.: 227. İS